

Predčasne volitve

Vladna kriza v Italiji je pripeljala do predčasnih volitev, ki bodo, kot je znano, 7. in 8. maja letos. Volitve bodo torej dobro leto pred iztekom mandatne dobe sedanjega parlamenta, povod zanje pa je nezaupnica demokratski vladi, dočim je vzrok za to mnogo globlji in tudi razsežnejši. Dosedanja politika koalicijske vlade tako imenovanega levega centra se je namreč zlomila konkretno na zakonu o razvezi zakona, čeprav je bil omenjeni zakon spet samo povod, ne pa vzrok.

Če bi iskali vzrok sedanji krizi v italijanskem političnem življenju, potem bi ga vsekakor lahko iskali v globoki krizi sedanje italijanske družbe, ki ni znala na eni strani rešiti vrste socialnih, političnih in drugih problemov, ki pretresajo danes skoraj buržoazne družbe v zahodni Evropi. Za našo deželo pa je še posebej značilno vprašanje zaposlenosti in še hitrejšega ekonomskega razvoja, ki naj bi prispeval k razreševanju prav socialnih problemov pri nas, ki so, kot je videti, v temelju celotnega našega življenja. Kljub tako imenovanemu «italijanskemu gospodarskemu čudežu» pa lahko še vedno ugotovljamo, da so plače delavcev v primerjavi z drugimi deželami evropske gospodarske skupnosti pri nas najnižje, da je pritisk delovne sile prav tako močan kot nekoč in da ekonomska emigracija iz Italije še zdavnaj ni končana. Nasprotno, prav naši delavci so prisiljeni odhajati v dežele evropske gospodarske skupnosti, kjer je še vedno dovolj novih delovnih mest, zlasti v Zahodni Nemčiji. Tudi vsa naša prizadevanja za industrializacijo juga niso uspela v tistem smislu, kot smo hoteli. Vrh vsega pa prav v tem trenutku ves svet pretresa globoka monetarna kriza, ki ima tudi svoj negativen odmev pri nas. Vsekakor so torej gospodarski problemi Italije v tem trenutku tisti, ki so bili osnove in temelj vladne krize, ki si je poiskala najlažjo rešitev, to je v razpisu predčasnih volitev.

Predvolilna kampanja se je že začela s polno paro, vse tradicionalne stranke, in še mnogo drugih, novih strank, že mrzlično sestavljajo kandidatne liste in predvolilne programe. In za koga naj se odločimo mi, beneški Slovenci? Vsekakor za vse tiste stranke, ki so pripravljene tudi dejansko podpreti naše nacionalne težnje, hkrati pa odločneje reševati naše vsedržavne gospodarske in ekonomske probleme v naprednem duhu in smislu.

MATAJUR - TURISTIČNO SREDIŠČE

Veliko zanimanje za gradnjo novih počitniških hišic na južnem pobočju tega najvišjega hriba Beneške Slovenije - Odprtje smučišč na Matajurju z jugoslovanske strani, kjer se obdrži sneg do aprila, bi pomenilo podaljšanje zimske sezone - O teh možnostih so že razpravljali predstavniki videmske pokrajine in slovenske vlade

Kljub temu, da se zima že poslavlja in je povsod že čuti dihi prihajajoče pomladi, vseeno ne moremo mimo dejstva, da je bil tudi to zimo Matajur pomembno turistično središče naše pokrajine in dežele. Že pred leti so namreč od vasi Matajur pa do spodnje postaje žičnice, ki je kakšnih 200 metrov višinske razlike nad vasjo, zgradili okoli pet metrov široko in nekaj kilometrov dolgo cesto. V zimskih mesecih se te ceste pridno poslužujejo smučarji, ki se prihajajo smučati na Matajur. Tudi letos pozimi je bilo tu precej živahno in pred

vlečnico smo lahko videli precejšnjo gnečo, zlasti ob sobotah in nedeljah.

Turistični delavci so kaj kmalu spoznali, da je Matajur izredno zanimiv kraj za turizem in to v vseh letnih časih, ne samo pozimi. Vas Matajur leži namreč 954 metrov nad morjem, hrib Matajur pa je visok 1643 metrov, oboje pa je vzpodbudilo turistične delavce, da bi to področje turistično čim bolj aktivirali. Zato so v okvir načrta, ki naj bi pospešil turizem na tem področju, uvrstili občutno razširitev ceste in ublažitev ovinkov in vzponov z gradnjo

velikih nasipov in usekov. Ker je cesta v Matajur iz vasi Jeronišče, ki leži prav tako na dnu doline, zelo strma, ovinkasta in zlasti pozimi nevarna, so se odločili, da bodo na tem odseku zgradili sedežnico. Vendar pa so kljub dobri volji in namenom že tu nastale težave, predvsem gmotnega značaja. Kljub temu pa so že posekali vso traso, kjer naj bi stekla sedežnica.

Turistično vrednost in zanimivost Matajurja pa so ljubitelji narave in miru odkrili že pred leti, ko so si v bližini vasi Matajur zgradili prvih nekaj počitniških hišic. In zdaj

lahko rečemo, da vlada veliko zanimanje za nove gradnje, tako da lahko pričakujemo pod Matajurjem pravi nastanek počitniškega naselja, ki bo obiskovano zagotovo v vseh letnih časih.

Ko govorimo o turističnem vrednotenju Matajurja, pa ne smemo pri tem pozabiti, da ima Matajur dve pobočji, južno pobočje, ki je na italijanski in severno, ki je na jugoslovanski strani. Obe pobočji pa se v celi vrsti stvari izredno dopolnjujeta, zlasti dejstvo, da ostaja sneg na jugoslovanski strani dlje časa, kar bi omogočilo podaljšanje smuke. Vendar je tu vmes meja, sicer meja, za katero pravimo, da je najbolj odprta meja v Evropi in bi zato v tem smislu nikakor ne smela prav tu predstavljati nobene ovire.

Zato bi bilo vsekakor potrebno, da bi se obe strani, naša in jugoslovanska, začeli skupaj dogovarjati o načrtovanju in investiranju za izgradnjo podobnega, a manjšega zimske-turističnega centra na Matajurju, kakršnega gradijo na Kaninskem pogorju z italijanske in jugoslovanske strani. O takšni možnosti so se tudi pogovarjali med nedavnim srečanjem predstavnikov videmske pokrajine s predstavniki slovenske vlade, kjer je prav pokrajinski odbornik za turizem Romano Specogna omenil možnost takšnega sodelovanja.

Vsekakor bi takšno sodelovanje, oziroma odprtje smučišč na Matajurju z jugoslovanske, obojne strani, veliko pripomoglo, da bi zimska sezona na Matajurju podaljšali tja do aprila, kar v smučarskih in zimskih športih veliko pomeni. Upamo torej lah-

ko, da bomo prihodnjo zimsko sezono razširili turistično in zimskošportno dejavnost na Matajurju na obe pobočji hriba, po katerem nosi ime tudi naš list.

Intervencija dr. Černa

Kot je že pisal naš list, naj bi v Terski dolini vpeljali še nove vojaške služnosti, čeprav že dosedanje zelo ovirajo napredek in razvoj omenjene doline. V tem smislu je občinski svetovalec v Brdu dr. Viljem Černo naslovil na župana v Brdu pismo vprašanje, v katerem želi zvedeti, ali je občinska administracija poslala deželi prošnjo, da bi zmanjšala ali vsaj liberalizirala vojaške služnosti in ovire, ki prizadevajo občinsko področje kar zadeva ekonomski in urbanistični razvoj Terske doline, kot ga predvideva načrt, kaj šele da bi zahtevali fonde za odškodnino prebivalstvu, ki trpi zaradi samih vojaških služnosti.

Interrogazione

Il sottoscritto chiede di sapere se l'Amministrazione Comunale non ritenga di presentare alla Regione una domanda di riduzione o di liberalizzazione delle servitù e vincoli militari gravanti sul territorio comunale in relazione alle esigenze di sviluppo economico e urbanistico della Valle del Torre, come previsto dal piano di fabbricazione, nonché di richiedere fondi per risarcire la popolazione danneggiata dalle servitù stesse.

Beneški večer na univerzi v Ljubljani

Veliko zanimanje slovenskih kulturnikov, znanstvenih delavcev in visokošolske mladine za našo problematiko

Dne 9. t.m. je geografsko društvo Slovenije priredilo v prostorih filozofske fakultete v Ljubljani «beneški večer» z vrsto predavanj o problematiki naše dežele - Beneške Slovenije.

O gospodarskem in kulturnem življenju pri nas je govoril Izidor Predan, predsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» iz Čedad.

Povedal je, kako propadajo naše vasi, ker so ljudje primorani na emigracijo, kmetijstvo da je nedonosno in da je le okoli 600 delavcev utegnilo najti zaposlitev v Manzanu ali njegovem področju, ker ne obstoja v Nadiški dolini nobena industrija, ki bi zaposlovala domačo delovno silo. Obsodil je tudi odgovorne za takšno stanje pri nas, ker niso ničesar ukrenili, da bi zavrla nenehno in masovno izseljevanje v tujino. Predan je tudi s konkretnimi številkami pokazal, kako propadajo slovenske vasi. Dejal je, da se je od leta 1921 do leta 1969 iz dese-

tih popolnoma slovenskih občin in šestih mešanih občin Beneške Slovenije izselilo kar 10.792 ljudi.

Govoril je tudi o narodnostnem in prosvetnem življenju, ki zaradi težav, izhajajočih iz splošne zaostalosti in delovanja šovinističnih krogov, naletava na hude ovire, a se kljub temu ljudje narodno prebujajo in se že poznajo prvi sadovi.

Zelo zanimivo je bilo predavanje župnika iz Dreke Valentina Birtiča o deležu duhovščine pri ohranjanju slovenske narodnostne zavesti. Posegel je precej globoko v zgodovino Beneške Slovenije, ki je pod beneško republiko doživela višek svoje demokracije in avtonomije. «Zadnja pridiga v slovenščini - je pripomnil gospod Birtič - je bila ob mojem mašniškem posvečenju v Roncu leta 1933». Marsikdo med njimi je klonil, toda takšnih kot je bil Čedermac, jih je ostalo veliko, ki so bili preganjani in ki

imajo glavno zaslugo, če se danes v Benečiji slovenski jezik še vedno govori, čeprav so mnoge premestili v furlanske župnije.

V živahno diskusijo sta na številna zastavljena vprašanja odgovarjala tudi župnik iz Stoblanka Mario Lavrenčič in župnik iz Gorenjega Trbilja Emil Cenčič.

Tega predavanja, ki sodi v ciklus predavanj o problematiki zamejstva, se je udeležilo izredno veliko število slovenskih kulturnih in znanstvenih delavcev in visokošolske mladine.

Tako so Izidor Predan in naši «Čedermaci» na tem beneškem večeru s svojimi predavanji seznanili naše brate v Sloveniji o trdem življenju naših ljudi in jim predočili resnično sliko razmer Beneške Slovenije.

Naslednjega dne je delegacijo beneških Slovencev sprejel dekan filozofske fakultete akademik Dragutin Cvetko.

Pogled na dvorano geografskega inštituta na ljubljanski univerzi, kjer so številni poslušatelji pozorno sledili predavanjem o položaju beneških Slovencev.

Ukinili bodo mlekarstvo v Čedronih v sovodenjskem komunu

Na sovodenjskem komunu se je sestalo okoli 50 članov zadružne mlekarne v Čedronih in sklenili, da bodo mlekarstvo ukinili, mleko pa odajali mlekarji v Ažli, ki je največja v Nadiški dolini. Tega sestanka se je udeležil tudi sovodenjski župan Cernotta, tajnik lokalne «Cultivatori diretti» Cendon in agrarni perit Angelo Salvagno, funkcionar ERSA (Ente regionale sviluppo agricoltura).

«Sovodenjska oziroma mlekarja v Čedronih prejema premalo mleka, ker ljudje redijo vedno manj živine, in tudi opremljena ni bogve kako moderno in zato mlečni izdelki ne morejo prekašati tistih iz velikih mlekar, na primer kot tisti v Ažli, ki predelava vsak dan dosti kvintalov mleka in ima izučene — izredno dobre mlekarje in poleg tega še moderno opremljeno mlekarno»,

so prišli do zaključka skoraj vsi prisotni.

Sklenili so tudi, da bodo prosili deželne organe za podporo, ker morajo sanirati sedanjo pasivno bilanco čedronske mlekarne. Pri reševanju tega problema bo pomagala ERSA.

Srednja šola v Gorici poimenovana po Ivanu Trinku

Po precej burnih polemikah fašistov in republikancev so na seji goriškega komunskega sveta poimenovali eno izmed tamkajšnjih srednjih šol po našem pesniku, pisatelju in narodnem buditelju monsignorju Ivanu Trinku iz Trémuna. Ime je izbral proforski zbor, občinski svet pa ga je potrdil po štirih letih čakanja.

Kaj pravi pa Bepa?

Permetajtemi, ke van tjelibot povjem nekej še ja. San Bepa, kužina Petra Matajurca, ke o nam je povjedu u tjeli rubriki o tardem življenju naših bratrov ta par Nadiži. Mi mourate skuzati, o ne morem daržati izika ta za zobmi, san baba, ke no ma dičjar čekerati anu povjeda-ti tuč, ke to ji stoji ta par sarcu.

Moj kužin Petar o je povjedu, ke no so zaperli fabriko od madona u Čemurju anu ke e zuj teč kle restalo 27 famej ta na poti. Ja, Bepa, pa no čon povjedati, ke tle par nas to je šnje pjez. Da vam povjem, ja o ne morem iti na njivo kar bi ja tjela, be tjela reči, kar no mam timp. Tuč so mi proibili anu riščuvam palotolo tu u hla-vo, če bi šla s košem noja ta na njivo, kar no bi ja tjela. Tjizje, ke nu tuole proibivajo, bi tjelibot ne tjela povjedati, zaki o se bojim, ke no bi mi prerjezili izik. Dičjar bi mjela dosti povjedati an ne bla bit punida. Me kapijete?

Kuo o mamostorti? Mi, žene, ke daržimo tri čantone orē ta par kiši, zatu ke naši možeje tu su posvetu, no se moramo uniti use ukup anu proteštati, če tea o ne otenijo naši možeje, ke o zgubjajo vič timpa par taju vina ku za lotati za sve dirite.

Žene, ste vidale, kaj je storla deputatesa Bernardette Devlin iz Irlande? Skočila je ministru tu u muzo tej d'na mačka, ga sgrafinjala anu populila puno las. Šnje me, seben o njesmo deputatese, ampak boge žene pod Muzci, mamō lotati za naše dirite.

Mamo vojo za djetat an zatuo nas bo zbuja petelin, ne pa kanoni ano čemo iti tu pastejo spat, kar nam komoda. Tisti poligoni nas ne smijejo strašiti. Proteštajmo! «L'unione fa la forza» no pravi dan taljanski proverbio, ke no veja šnje za nas Slovenje. Bodimo zavojt slovide, lotajmo za buojše živjenje, za libertat na naši zemlji, i tu ke živimo!

Moj kužin, Petar Matajurca, ke o je furbo an sarčan človek, mi je jau: «Tjelibot te pustim čekerati, tuo naj ti bo regal za dan ženā, a potem bom ja gospodar, ti boš odperla usta samuō, če ne bo meni zmanjčalo besjed».

Ringrazjavam ga za ta regal, ki no e buj velik, ku največji koš črnjelih rož, ke za okažjon sješte žena dajejo možeje svem babam. Ja moža e njemam, zatuo ku e šu tu Frančo, ko dosti družih ta z naših pajzov anu zatuo san kontenta mojga kužina za regal, ke o mi je dau.

Nazadnje saludavam u-se sestre anu bratre par Nadiž Vaša

BEPA

IZ NADISKE DOLINE

Prepovedan ribolov v nekaterih naših vodah

Predsednik provincialnega odbora je na predlog Zveze ribičev izdal poseben dekret, s katerim prepoveduje ribolov v nekaterih vodah in to za celo leto dni. Pri nas so zaščitili tele reke: v Sovodnjah od ribogojnice do mostu preko ceste, ki vodi v Matajur; hudournik Ter od izvira do kanala ENEL in hudournik Rezijski od kraja Peo do Tigo.

Če se bodo ribiči zares zadržali, se bo vodno bogastvo pri nas v enem letu moglo pomnožiti in bodo naše doline privabljale ob bistro potočke še več izletnikov, ali če hočemo reči športnih ribičev, ki ne bodo prihajali sami, ampak bodo pripeljali med sveže zelenje tudi svoje družine.

ČEDAD

TRGOVINE OB PONEDELJKIH ZAPRTE

Združenje trgovcev iz Čedadada sporoča, da bodo od 6. marca dalje ob ponedeljkih zaprte vse trgovine tega mesta, z izjemo trgovin, v katerih prodajajo jestvine (alimentari).

SPETER

EN SAM TEHNIČNI URAD ZA VSE KOMUNE NADISKE DOLINE

Pred dnevi je bil naš župan Cirillo Jussa pri dežel-nem odborniku za urbanistiko De Carliju, da sta se porazgovorila o ustanovitvi medkomunskega tehničnega urada, ki bo skrbel za javna dela in za program gradnje vseh komunov Nadiške doline, ki so: Sv. Peter, Podbo-nesec, Sovodnje, Sv. Lenart, Grmek, Srednje in Dreka, poleg teh pa še Prapotno v Idrijski dolini in Tavorja-na.

IZ KANALSKE DOLINE

Brzovlak Dunaj - Rim naj bi se ustavljal tudi v Trbižu

Deželni svetovalec Di Gallo je pred kratkim prosil deželno odborništvo za transport, naj ta posreduje pri železniških oblasteh v Trstu in pri glavni direkciji v Rimu, da bi se mednarodni vlak Dunaj - Rim, ki gre preko avstrijske meje ob 5.37 uri, ustavil tudi na trbiški železniški postaji. Pokrajinskega svetovaleca Di Galla so prosili za to postajo številni domačini in lastniki javnih lokalov.

KOMUNSKI ODBORNIK KRAVINA PODAL OSTAVKE

Komunski odbornik za higijeno in javno zdravstvo prof. Kravina, ki pripada socialdemokratski stranki, je podal ostavke zaradi dela. Prof. Kravina je bil namreč premeščen v Videm in zato ne bi mogel izvrševati nalog, ki so mu poverjene kot komunskemu

De Carli je pooblastil župana, da se urad ustanovi takoj in tudi obljubil deželni prispevek.

SREDNJE

UMRL JE ZARADI TETANUSA

Vso našo okolico je globoko prizadela žalostna novica, da je umrl v čedadskem špitalu 62. letni Aleksander Markič, doma iz Oblice. Pred nekaj dnevi se je opraskal po roki in kmalu so se pokazale komplikacije. Hitro so ga peljali v špitalu, a ni nič zaleglo, ker je dobil hudo infekcijsko bolezen - tetanus. Bil je deloven človek in vsem priljubljen in zato ga bodo njegovi vaščani težko pogrešali.

PADLA JE PO POTI

V čedadski špitalu so morali peljati 75-letno Kristino Predan, ker je padla po str-

FOJDA

Praznovanje neporočenih

Statistike so nam pokazale, da ostaja po naših vaseh vedno več neporočenih hčera in sinov. Dosti deklet se noče omožiti z domačinom, ker gledajo dlje, na ravno, in so postale tudi izbirene, «puobje», tisti, ki ne gredo po svetu, pa potem nimajo doma kje iskati družice.

Tile «puobje», mladi in tudi ne več mladi, so rekli: «Zberimo se ukup, bomo videli, kaj pezamo (tehtamo)». In res organizirali so večerjo v prijazni vasi fojdskega komuna, v Podklapu, in so stopili vsi na vago. V svoj krog so sprejeli vse tiste, ki so godni za ženitev in ki nimajo upanja, vsaj v

mi poti, ko je šla v gozd in si zlomila desno roko. Ozdravila bo v enem mesecu.

SV. LENART

UMRL JE NAJSTAREJSI MOZ NASEGA KOMUNA ANTON MATELIČ IZ JAGNEDA

Ni dolgo od tega, smo spremili k zadnjemu počitku najstarejšega moža našega komuna: Antona Mateliča iz Jagneda, ki je izpolnil 94 let novembra lanskega leta. Kljub svojim visokim letom, je še vedno s svojimi bistrimi očmi opazoval razvoj vasi in bdel nad svojimi polji.

S smrtjo tega delovnega moža izgublamo spet tiste korenine, ki so trdno držale na nogah naše uboge domačije.

Sorodnikom dragega rajnega izrekamo naše sožalje.

IZPOD KOLOVRATA

Odpravili bodo nevarne ovinke in razširili cesto Klodič - Topolovo

Te dni so prišli k nam nekateri funkcionarji od deželnega odborništva za javna dela in tehniki, da so si skupaj z našim županom ogledali cesto, ki vodi iz Klodiča v Topolovo. Ta cesta je namreč precej ozka in zato jo bodo sedaj razširili in tudi asfaltirali.

Dežela bo dala za to javno delo 45 milijonov lir prispevka. Pričetek del bo v kratkem, oziroma takoj, ko bo odlezel sneg in se bo zemlja nekoliko osušila. Vsaj tako je bilo obljubljeno.

ŠOLSKI AVTOBUS ZA UČENCE DRESKEGA KOMUNA

Dreška komunska administracija je sklenila, da bo kupila majhen avtobus, da bo vozil šolarje iz oddaljenih vasi v osnovno šolo v Stoblanju. Avtobus bo stal dva milijona lir in jih bo dala dežela. Vsi šolarji se bodo vozili v šolo brezplačno, razen starih iz Krasa, katerih starši so se uprli, da bi njihovi otroci obiskovali šolsko šolo. O nesoglasju, kje naj bi bila nova šola, v Krasu ali v Stoblanju, smo v preteklosti že pisali.

PADEL Z LESTVE IN SI ZLOMIL NOGO

Amelio Bukovac iz Grmek se je hudo ponesrečil pri delu. Ko je šel v senik, je padel z lestve in si zlomil desno nogo in dobil še več drugih poškodb. V čedadskem špitalu so zdravniki povedali, da bo ozdravil v teku enega meseca.

IZ IDRIJSKE DOLINE

VAŽNI SKLEPI KOMUNSKEGA KONSILA

Na zadnjem zasedanju komunskega konsila v Prapotnem so med drugimi točkami sprejeli tudi tele važne sklepe: dali bodo v delo načrt za razširitev in obnovo šolskih prostorov v Prapotnem; komun bo stopil v Konzorcij za vzdrževanje turističnih cest v videmski

provinci; imenovali s komunsko komisijo za trgovino in spremenili nekatera pravila v upravi.

NENADNA SMRT

Nepričakovano je preminila 71-letna Marija Dreščič iz Čjubca. Njeni sosede so jo našli zjutraj mrtvo na postelji in ko so poklicali zdravnika, je ta ugotovil, da jo je eno noč prej zadela srčna paraliza.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

SESTANEK KRVODAJALCEV V TIPANI

Pred nedavnim so se sestali v Tipani krvodajalci tega komuna, katerih je okoli 50. Sestanek je vodil perit Franco Vazzaz. Glavno poročilo je podal tajnik krvodajalske sekcije Vittorio Vazzaz, ki je tudi obrazložil dejavnosti te ustanove v preteklem letu. Ob tej priliki so se tudi poklonili spominu Giuseppeja Vazzaza iz Tipane, ki se je pred nedavnim smrtno ponesrečil in je bil član te humane ustanove.

Naši dragi rajniki

IZ KOMUNA POBONESEC: 78-letni Pietro Bucovaz in 83-letni Giuseppe Dorbolo.

IZ KOMUNA SV. LENART: 71-letna Pierina Papes por. Agostinelli in 94-letni Antonio Matelig iz Jagneda.

IZ KOMUNA SV. PETER: 52-letni Mario Petricig.

IZ KOMUNA SREDNJE: 66-letni Pio Predan in 45-letna Maria Bucovaz por. Coszach, in Sofia Dugaro vd. Stulin iz Gor. Trbilja.

IZ KOMUNA GRMEK: 88-letna Angelina Namor por. Bonini iz Ljes.

IZ KOMUNA REZIJA: 57-letni Costantino Buttolo.

Vsem sorodnikom nepozabnih dragih rajnikov izrekamo naše globoko sožalje.

Prihodi in odhodi vlakov iz videmske železniške postaje

ODHODI	PROTI BENETKAM: 3.32 - 5.14 - 5.36 - 5.55 - 6.10 - 6.38 - 7.11 - 7.24 - 9.10 - 10.48 - 11.55 - 12.35 - 13.42 - 15.00 - 15.10 - 15.20 - 16.08 - 16.56 - 17.57 - 18.46 - 18.56 - 20.28 - 21.23.	PROTI TRBIŽU: 5.29 - 7.21 - 9.12 - 12.32 - 13.42 - 15.30 - 15.30 - 17.50 - 19.18 - 22.09 - 23.15.	PROTI TRSTU: 5.00 - 5.44 - 7.12 - 7.16 - 7.42 - 10.27 - 13.02 - 13.25 - 15.04 - 16.20 - 17.53 - 18.02 - 19.24 - 20.42 - 21.37 - 22.35 - 23.13.	PROTI ČEDADU: 6.30 - 7.30 - 8.30 - 11.30 - 12.30 - 13.30 - 14.30 - 15.30 - 16.30 - 17.30 - 18.40 - 19.50 - 22.20.
PRIHODI	IZ BENETK: 1.47 - 6.26 - 7.09 - 7.37 - 8.39 - 9.00 - 10.24 - 11.19 - 12.55 - 14.25 - 14.59 - 15.18 - 16.00 - 17.32 - 17.54 - 18.34 - 18.59 - 20.10 - 21.32 - 21.58 - 22.32 - 22.57 - 23.07 - 23.37.	IZ TRBIŽA: 5.07 - 7.05 - 7.15 - 10.10 - 11.50 - 14.47 - 14.56 - 17.36 - 17.48 - 19.15 - 21.11.	IZ TRSTA: 0.17 - 5.09 - 7.06 - 7.16 - 8.18 - 8.30 - 11.42 - 13.27 - 14.35 - 15.06 - 15.15 - 16.02 - 18.32 - 19.44 - 20.19 - 21.45 - 21.56.	IZ ČEDADA: 6.20 - 7.20 - 8.20 - 9.20 - 10.20 - 11.20 - 12.20 - 13.20 - 14.20 - 16.20 - 17.20 - 18.20 - 19.40 - 20.40.

Sprehod skozi slovensko književnost

IVAN TAVČAR

Ivan Tavčar sodi nedvomno med največje slovenske pripovednike minulega stoletja. Pisatelj se je rodil 1851. leta v Poljanah nad Škofjo Loko. Osnovno šolo, bil je iz kmečke družine, je obiskoval v Poljanah in Ljubljani, gimnazijo v Ljubljani in v Novem mestu, potem pa spet v Ljubljani, kjer je maturiral leta 1871. je odšel na Dunaj študirat pravo, 1877. leta pa je postal doktor prava. Spočetka je služboval kot odvetniški pripravnik v Ljubljani, od leta 1877 pa do 1880 pa v Kranju pri odvetniku in pisatelju Janezu Mencingerju. Odvetniški izpit je opravil v Trstu in v začetku 1884. leta odprl v Ljubljani samostojno odvetniško pisarno.

Tavčarju je bilo odvetništvo odskočna deska za njegovo javno in politično delovanje; bil je časnikar, urednik Ljubljanskega zvana, Slovana, voditelj narodno-napredne stranke, deželni in državni poslanec, predsednik Slovenske matice, podžupan in deset let ljubljanski župan (od 1911 do 1921 l.). Umrl je 1923. leta. Ze v svojih prvih delih se kaže Tavčar kot rojen pripovednik, zasanjan v bleščečo slovensko besedo in romantik po duši. In če so njegova prva dela pisana v tem smislu, se kasneje začneja v njegovem pripovedništvu krepko oglašati glas resničnosti in vsakdanjega življenja, zgodovine, pa tudi sodobnega političnega dogajanja. Tako se je približal domači zemlji in domačim ljudem v dvanajstih slikah «Iz loškega pogorja» pod naslovom «Med gorami». V tej zbirki slik se je Tavčar pokazal že kot odličan pripovednik in se uvrstil med najboljše oblikovalce slovenske besede.

Tavčar je tudi kaj rad posegal v zgodovino. Tako je

čas verskih bojev v Sloveniji obravnaval v povesti «Vita vitae meae» ter Grajskem pisarju. Z romanom «Mrtva srca» pa je hotel pokazati svoj čas, v katerem se čedalje bolj uveljavljajo demokratične težnje.

V zreli dobi je Tavčar objavil v Ljubljanskem zvonu še venec štirih okvirnih novel «V Zali» (1948), potem pa je nastal v njegovem pisateljevanju dolg presledek. Kljub presledku pa je vseeno snoval in v letih 1905-08 je začel izhajati v Ljubljanskem zvonu v obliki kronike pisani roman «Izza kongresa», ki vsebuje galerijo tipov iz plemstva, meščanstva in najnižjih slojev Ljubljane, pisane prizore iz vla-

darskih in diplomatskih krogov, podobe iz družabnega življenja Ljubljane pozimi in spomladi leta 1821, ko so se v nji zbrali na kongres evropski monarhi. Potem je Tavčar spet molčal osem let, a se je 1917. leta ponovno oglašil s svojimi najzrelejšimi in najlepšimi deli, s «Cvetjem v jeseni» (1917) in «Visoško kroniko» (1919), ki je umetniško najbolj dozorl sad njegove ustvarjalnosti.

Zadnje Tavčarjevo delo «Visoška kronika» je pravzaprav nedovršen zgodovinski roman iz življenja dveh kmetov na Visokem. Smrt je Tavčarja prehitela, da ni napisal še ostalih dveh delov. Toda ne glede na to

nam je Tavčar v tej svoji zadnji veliki literarni freski, pisani namenoma v starinski slovenščini, podal pre-rez skozi daljše zgodovinsko obdobje ter nam z ljubeznijo naslikal življenje domačega ljudstva in skušal prikazati boj za zmago razuma in pravice, boj, ki so ga bojevali naši ljudje že v 16. stoletju.

Vrednote Tavčarjevega pisateljevanja vidimo danes predvsem v poudarjanju lepote naše zemlje in v njegovem krepkem, sočnem, razgibanem slogu, v katerem se polet pisateljeve domišljije in čustvo družita z močno ironijo in realističnim opazovanjem življenja.

Naši po svetu

Pozdravi iz Avstralije

Pred kratkim se je vrnila iz Avstralije furlanske delegacija, ki se je udeležila otvoritvenega poleta angleške letalske družbe BOAC na liniji London-Brisbane. V omenjeni delegaciji je bil tudi pokrajinski odbornik Romano Specogna iz Podbonesca. Med svojim petnajstdnevnim bivanjem je bila furlanska delegacija tudi gost najpomembnejših furlanskih emigrantskih

skupnosti v Avstraliji. Delegacija je poleg Brisbana obiskala tudi Adelaide in Sidney, kjer živi kakih tisoč furlanskih emigrantov. V Adelaidei je delegacija predvajala tamkajšnjim furlanskim emigrantom tudi film o Furlaniji in de-

želni obrti. Povsod, kjer se je mudila delegacija, so jo furlanski emigranti in tudi emigranti iz Beneške Slovenije, katerih je v Avstraliji veliko število, prisrčno sprejeli in se pogovorili z njo o številnih problemih.

Zgornja slika nam prikazuje furlansko delegacijo, ki je pred nedavnim obiskala najpomembnejše furlanske emigrantske skupnosti v Avstraliji; drugi od leve je pokrajinski odbornik Romano Specogna. Na spodnji sliki pa vidimo dvorano v Adelaide, kjer so se zbrali emigranti, med katerimi je dosti tudi naših iz Beneške Slovenije.

Koncem maja bodo odprli novo letalsko progo Milan-Trst-Beograd

Od 31. maja do 29. septembra bo med Milanom, Trstom in Beogradom obratovala nova letalska proga, ki jo bo Alitalia uvedla kot poskus. Sporočilo o tem je dal odbornik za prevoze Furlanije-Juljske krajine ob nedavnem obisku v Trstu predstavnika Alitalie. Nova proga, ki je hkrati tudi prva mednarodna linija vsedržavnega letalskega podjetja z Ronk, se vključuje v poletni program. Proga bo tedenska z odhodom v sredah in prihodom ob petkih. Polet med Trstom in Beogradom bo trajal uro in 20 minut. Urnik pa bo naslednji: odhod iz Trsta ob 14.35 (po legalni uri), prihod v Beograd ob 14.55 (po sončni uri). Povratek: odhod iz Beograda ob 15.34 (po sončni uri) in prihod v Trst (v Ronke) ob 17.55 (po legalni uri).

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

34

«Pustite me, vam pravim!» je vpil Birtič, ki se mu je bil med ruvanjem odpel telovnik, da je kazal srajco; bil je že vinjen, še huje pa ga je pijanila besnot. «Prekliče naj, besede naj prekliče pred vsemi, ali pa udarim po gobcu!».

«Ne prekličem!» je Rakar strupeno sikal od okna. «Kar sem dejal, še ponovim. Če bi se pa rad tepel, kar sem!» mu je kazal močne, kovaške roke. «Kar sem!».

«Možje!» je Čedermac iznenada stopil mednje. «Kaj pa se tu godi?».

Izpustili so Birtiča in odstopili, kakor da so kaplanu naredili prostor. Birtič se je hotel zagnati proti kovaču, že je bil storil korak, a se je kljub jezi in pijanosti pred Čedermacom zavedel. V zadregi si je segel z roko na čelo. «Pravi, da sem ovaduh», se je zopet zbral, zagorel iz jeze in užaljenosti in pokazal na Rakarja. «Dokaže naj! Pove naj, kdaj sem komu v škodo obrnil jezik!».

Vanc se je bil ves vzravnal, da bi pred duhovnim gospodom skril svojo vinjenost.

«Zakaj pa se šemiš?» je sikal. «Zakaj pa se šemiš, ko ti ni treba? In pri vsaki procesiji si poleg!».

«Kdo se šemi?» je rasel Birtič. «Kako se šemim? O kakšnih procesijah govoriš?».

Rakar mu ni odgovoril, z zlobnim nasmehom se je ozrl

po sosedih. Oni že vedo, kaj misli. Tudi Birtič ve. Ob vsaki prireditvi, ki se je vršila v dolini, si je pripel na črno srajco dve vojaški svetlinji in s košatim čopom na kapi kot general odkorakal iz vasi. Ze vedo, tega ne bo šele razlagal.

«Bodite pametni!» je rekel Čedermac, ki ga je bila minila prva jeza. «To so otročarije! Saj ste možje, ne paglavci, in se lahko po pameti pomenite».

Iz izbe se je oglasila pesem, ki je odmevala od pobočij; «Je pa davi slanica padla na zelene travnike...»

Čedermac se je nasmehnil, hkrati ga je obšlo začudenje. Vrsničani v krčmi nikoli niso prepevali slovenskih pesmi. Zdaj pa so se drli prešerno, uporno, kakor da izzivajo ves svet... Novi udarec so bili sprejeli z grenkim posmehom. Kaj jih more še doleteti? «Še mašo naj nam vzamejo, ki je latinska», je bil slišal porogljivo za svojim hrbtom. Niso bili topi, nebrižni, kakor je kazal videz. Zatrli so žalost, ostala je jeza. Niso kleli, ne stiskali pesti, zahotelo se jim je grenkega norčevanja. Njihovi na pol zatrti občutki so iskali odduha. Vzeli so jim pesem, ki so jo ljubili bolj ko vse na svetu. Polastila se jih je objestna upornost, odšli so v krčmo, niso se menili za špehonjeve grožnje in prošnje. «V cerkvi ne smemo peti, bomo pa tu peli». Čemu se tako boji? Kdo ga bo ovadil, ako sam ne pove? V svojo pridržani mržnji se niso obrnili proti neposrednemu krivcu, iskali so ovaduhov. Kdo? Nekateri so dolžili krčmarja, ki se je cedil pred vsako uniformo in v resnih trenutkih zmeraj ostajal za plotom. Rakar je iz svoje stare mržnje imenoval Birtiča...

Preden so fantje odpeli, je krčmar golorok pritekel pred kaplana in dvignil roke.

* Kaj pravi *

* Petar Matajurac? *

«Škopon», par Mauriziu na Krasu

U nedeljo 20. februarja se je zbralo 24 narbuojših «škopončev» iz Dreke an Grmek u oštariji Maurizija Saulija na Krasu par Dreki.

Dvajst jih je bluo iz Dreke an štijeri iz Grmeka.

Imjel so tekmo (garo) za lepo kopo an prasečji ošokol.

Parva dva garmičana, ki sta se nesla za narbuojša, sta bla kmalu eliminana. Do zadnjega pa sta ostala tista dva, ki sta bla buj ponižna an dobila parvi premijo - srebarno kopo. Tale dva sta Gino Drejonu iz Skal an Renato Mouken iz Rukina.

Med parvima dvjema sta bla Dorič Štefanu iz Ljes an Remo Vančinu iz Topolovega.

Kadar sta zgubila, sta se žalostno pomulila tja, kjer prodajajo pijačo, da bi se potolažila.

Judje so Rema uprašal: «Kdua je igru' pruat vama?».

«Žvina!» je odguoril.

«Nu, bod pametan, kaj se norčuješ? Povej, kdua je igru' pruat vama?».

Sem vam jau, da je igrala žvina, zatua sma z Doričjam zgubila!».

«Kajšna žvina?» so ga spet uprašal.

«Zajac an Puh iz Trinka». Je povjedu na zadnjo.

Usi so se zasmejali. An rjes, Zajac an Puh iz Trinka sta igrala do zadnjega an le malo je manjkalo, da njesta udobi'a. Paršla sta na drugo mesto an udobila prasečji ošokol. Potle sta se nekam zgubila.

«Kam sta šla Zajac an Puh?» so uprašal judie.

«Grintat an glodat ošokol!» so odguorili drugi.

Kadar sta Zajac an Puh pogrintala ošokol, sta se nesla damu krave napajat.

«Žvina gre tah žvin!» so jal judje'.

Nu, pustimo smješne reči na stran. Srečanje «škopončev» na Krasu je bla na ljepa, simpatična manifestacija. Lepua bi blua, če bi organizal še tajšna srečanja. Kavaljer Čičigoj an Bepino Dolenjih, ki sta bla dobrā sodnika, bi rada odstopila tuole mjesto drugim.

Al bi blua lepua, če bi se zbral za «škopon», da bi igral med sabo Zajac an Puh iz Trinka, Stor, Mušelj, Mulet iz Dreke an Gljušč iz Brjega? Lepua bi blua, če bi se Stor od jeze tresu an da bi ga ne ču Gljušč iz Brjega. Smjehu urjedno bi blua tud, če bi se zbral na «škoponu» Pa-pež an Škof iz Topolovega, Mačak an Pisin, Sloj an Juga, Kuos an Starnad iz Gorenjega Trbja, Lisjak iz Obuorč an Petelin iz Ješičjega, Čjuk iz Dolenjanega, Jereb iz Matajurja an Kukovac iz Mašer, Leon iz Gniduce an Vuk iz Hlaste. K njem bi muoru prit še Bakič iz Podutane. Takua bi biu skoro' zbran naš beneški zoološki vart.

Za sodnika na telem «škoponu» pa bi muoru bit Uek iz Dolenjega Barda, da bi se usa tale žvina bala njegovega uekanja.

Troštam se, da ne bo zamjere, če sem napisu ime na nekaterih naših družin, takua, ku se pišejo, pač pa, da bo puno smjeha, da se usa tale naša «žvina» spozna med sabo an da se bomo imjel usi še buj radi, ku do sadā.

Lepuō vas pozdravja vaš.

Petar Matajurac

Dichiarazione da parte di diversi emigranti contro la legge Regionale del 26.6.1970 n. 24

Gli Emigranti quando rimpatriano ripongono tutte le speranze in questa legge che dovrebbe assicurare loro un immediato contributo di prima sistemazione, per poter far fronte alle diverse e serie difficoltà che devono affrontare gli emigranti quando rimpatriano. Succede, però, che questo contributo viene concesso dopo parecchi mesi di lunga attesa, che in gran parte annulla l'importanza e l'efficacia del contributo stesso.

«Recite jim, naj nehajo!» je zajavkal. «Saj me še uničijo... Jutri bom na cesti...».

Bil je smešen v svojem strahu, hkrati pa je vzbujal sočutje. Čedermacu je bila upornost fantov ljuba, četudi ga je navdajala z rahlo skrbjo. Kdo bi jim prepovedal petje? Ali tega javno odobravati tudi ni smel.

«Jaz sem jim le v cerkvi lahko prepovedal», se je izvil. «Tu nimam moči. Tu je tvoja hiša».

Besedam je sledil bučen smeh. Špehonja je obupno zakrilil z rokama in tekel v izbo. Skozi okno se je oglasila nova pesem:

«Sem slovenska deklica, Minka mi je ime...»

Čedermac je pomignil Vancu; stopila sta do bezgovega grma, ki se je košatil na koncu kegljišča. Kovač je nagosto mežikal v duhovnega gospoda, ki ga je zrl ostro, prodirno, naravnost v oči.

«Kaj uganjaš?» ga je vprašal strogo. «Kako moreš trditi o Birtiču, da je ovaduh? Ni! To sem ti že povedal».

Kovač se ni zmedel; Čedermacova strogo je bila na pol narejena, saj so se mu dobrohotno smehljale oči.

«Kdo pa je, če ni on?».

«Kaj je samo on v vasi?» je Čedermac zarenčal, a je zopet potišal, da bi ga drugi ne slišali. «Je že kdo, ki ga zdaj ni tu. Ne utegne. Danes se mu je bilo nabralo preveč svežih novic. Kdo bi jih sicer nesel tajniku v Lipe?».

«Vse dni pazimo, kdo zahaja tja. Ne moremo ga izslediti».

«Kaj je samo ena pot? Neumen bi bil, ako bi hodil po klancu. Komur se zdi cesta nevarna, krene lahko za gričem...».

za naše mlade bralce

FRANCE BEVK

DIVJI MOŽ

Tiste čase, ko se je godila ta pripovedka, še ni bilo naše vasi. Tam, kjer danes ležijo njive in senožeči, je bila planina. Le visoko pod Kojco, na njenem severnem pobočju, je stala siromašna kočica, ki je že zdavnaj ni več.

V tisti koči sta živela oče in mati, ki sta imela sinčka edinca. Ta je pasel edino kozo, ki je obirala grmovje, on pa se je igral ali piskal na piščalko. Povsod se je upal, povsod je smel, le ne v bližini Divjih robov. V enem izmed njih je bila votlina, v kateri je prebival Divji mož. Deček ga še nikoli ni videl, kdaj pa kdaj ga je le slišal, kako hojka v vrhu Kojce. Nikoli ni komu česa žalega storil, vendar se nihče ni upal v njegovo bližino.

Nekoč se je pastirček tako zamotil z igro, da je izgubil kozo. Iskal jo je po vsem bregu, v vseh grapah in globoko v gozdu. Zavil je tudi okoli obronka in se nenadoma znašel pri Divjih roboh.

Prestrašil se je, a hkrati ga je obšla radovednost. Ker je bila radovednost močnejša kot strah, je stopil v votlino. Ta je kot rov peljala naravnost v hrib. Zagledal je neko svetlobo in šel proti nji. Nenadoma je stal pred Divjim možem, ki je imel plamenico v rokah.

Deček je bil ves trd od strahu. Strmel je v poraslega velikana, ki je bil le za silo oblečen v živalske kože. Na prsi mu je padala siva brada, a na ramena dolgi lasje. Bil je grozen na pogled, le oči so se mu prijazno svetile in usta so se mu krivila v nasmeh.

«Kozo sem izgubil», je izjekljal pastirček.

«Zdaj si moj», je rekel Divji mož, prijel dečka za roko in ga odvedel.

Pastirček je molče bospetil za njim. Od strahu mu še na misel ni prišlo, da bi skušal pobegniti.

Na koncu votline je pod velikanskim skalnatim obokom ležalo jezerce. Divji mož je posadil dečka v čoln in odveslal.

Onkraj jezerca je bila podzemna jama. Na ognjišču je gorel velik ogenj. Stene in strop — vse se je lesketalo od čistega zlata. Ob ognjišču je sedela Divja žena in šivala. Tudi ona je bila oblečena v živalske kože. Po hrbtu so ji padali sivi lasje, velike oči so ji gorele kot dva ogla.

Divji mož ji je izročil pastirčka.

«Pazi nanj!» ji je rekel. «Daj mu, česar požeš!».

Zopet je stopil v čoln in odveslal.

Deček je preplašeno gledal. Spoznal je, da je jetnik. Zakaj? Kaj bodo storili z njim? Pomislil je na izgubljenozo. A ob misli na očeta in mater, ki ga bosta zuman čakala, se mu je stisnilo srce. Obšlo ga je tako domotožje, da se ni zmenil re za jed ne za zlate igračke, ki mu jih je ponujala Divja žena. Od tegobe je težko požiral solze. Slednič je zajokal iz polnega srca.

«Domov», je zahlipal.

Divja žena je molče strmel na oženj.

«Ali imaš mater?» ga je vprašala.

«O, da, čaka me. Če me ne bo, bo od žalosti umrla».

«Razumem», je rekla Divja žena in dalje šivala.

Ni bila tako divja kot njegova mati. Tudi ona je imela sina, ki ga je pred letom dni raztrgal medved. Ni ga mogla pozabiti. A bolj kot njo, je izguba zadela Divjega moža. Od takrat ni bil več pri pravi pameti. Bal se je, da ne bo nekoč ostal čisto sam. Dečka je ugrabil, da mu bo za družino, ko ona umre.

A tega ni mogla pripovedovati otroku. Dejala je samo:

«Lepo ti bo pri nas. Jaz ti bom za mater».

«Nočem biti tu!» je deček zakričal. Nato je proseče sklenil roke: «O, pomagajte mi!».

Divja žena ga je sočutno pogledala.

«Pomagala ti bom», je rekla, ko je zopet spregovorila. «Zaradi tvoje matere, da ne bo žalostna. Moj mož je strašen, kadar se razjezi. Bojim se ga, vendar ti bom pomagala... Tiho! Že prihaja...».

Dečku so se posušile solze.

Divji mož je priveslal s polnim čolnom drv. Pastirčka je pogledoval s svetlimi očmi, kakor da je zopet našel sina. Deček se ga ni več tako bal, igral se je s kosi zlata in zidal hišico. Zlato grudico, ki se je posebno lepo svetila, je vtaknil v žep.

Po večerji je Divja žena skuhala uspavalno pijačo. Divji mož jo je izpil polno skodelico. Pastirček je gledal vanj in težko čakal, kdaj bo zaspal. A prej kot je Divji mož legel k ognju in zasmrčal, so dečku od utrujenosti začele lesti vkup oči. Ob misli na beg se je bojeval s spincem, ki ga je slednjič premagal. Zakinkal je in se zvrnil po tleh. Potem ni nič več videl ne čutil, kaj se godi z njim in okoli njega...

Ko se je prebudil, ga je sonce sčemelo v oči. Pomel si je veke in se razgledal. Ležal je na vresju in mahu ob stezi, ki jo je dobro poznal. Ob njem je stala izgubljena koza in ga obhovavala.

Planil je na noge. Ni verjel, da ni le sanjal. Segel je v žep in otipal kos zlata. Bila je torej resnica. Ali ga je medtem, ko je spal, prinesla Divja žena in ga tja položila? Tekel je domov, da so ga le težko dohitevale pete, ko-

za je poskakovala za njim. Oče in mati sta sedela pred kočjo in žalostno zrla predse. Ko sta ga zagledala, sta se od veselja razjokala. Nista verjela, da ga bosta še kdaj videla.

«Kod si se potepal vso noč, da si naju z očetom spravil v tak strah?» mu je poočitlala mati.

Pastirček jima je vse povedal od začetka do konca.

«Lažeš!» je rekel oče.

Zgodba se mu je zdela preveč neverjetna.

«Kaj pa je to?» je rekel sinček in potegnil iz žepa kos zlata.

To je razpršilo vsak dvom. Poslej v koči ni bilo več pomankanja.

Pastirček se nikoli več ni upal do Divjih robov. In nihče več ni kdaj videl Divjega moža ali ga slišal hojkati v Kojci. Eni so trdili, da je umrl, a drugi, da se je preselil v kak drug kraj. Vendar se še dolgo nihče ni upal v njegovo votlino. Slednjič so se opogumili nekateri, ki se jim je zahotelo bogastva, zakaj glas o pastirčkovih dogodivščini se je bil raznesel daleč naokrog. Toda komaj so naredili nekaj korakov, so trčili na veliko grmado skal, ki je segala do stropa. Pot do bogastva je bila zaprta.

Ljudje pripovedujejo še dandanes, da leži sredi Kojce jezero, a ob njem kupi zlata.

Deček in cvet

Cvet

Ti me ne trgaj,
s sabo ne jemlji,
pusti me, deček,
v materi zemlji!
Šopek dehteči
kmalu ovne,
a korenina
več ne požene.

Deček

Rahlo te hočem,
cvetek, izruti,
v gredi vsaditi,
drobno posuti.

Cvet

Rodni zemljici
me ne izpuli!
K meni letijo
krasni metulji,
drobne čebele,
kadar se zlato
sonce pripelje.
Kaj bi dejali
sestre in bratci?
Pusti me, pusti
v zelenem gradci!

Marec

Je bil Marec in je bil muhast kot zmerom, saj če gremo od doma v soncu, se vračamo v dežju in piha veter in se vreme menjava vsako uro, tako da rečejo: «Marec si se premislil!».

Tedaj njegova mati - bilo je zadnje dni v mesecu-ga je prosila, naj ji da vsaj tri dni, naj bo pameten, naj bo lepo

vreme, da bo mogla posušiti perilo, ki ga je devala sušit po plotu. Marec je pozabil, kaj ji je obljubil in je spet menjal misel: je prišel veter in dež, pa ji je odneslo in povlajalo in zmocilo in uničilo vse perilo. Tedaj je jokala.

Ker pa se mu je mati smilila, je Marec šel brž k Aprilu. Je rekel:

«Te lepo prosim» - je rekel - «jaz imam samo trideset dni in ti jih imaš enaintrideset: posodi mi enega, toliko da bo

moja mati mogla posušiti perilo!».

Tedaj je April rekel:

«Če bi bilo zate, ne! Ampak ker gre za tvojo mater, ti bom dal en dan. Saj» - je rekel - «naj bo sin še tako poreden, če je v skrbeh za svojo mater, se ga moramo zmerom usmiliti in mu pomagati».

Tedaj mu je dal en dan in on je ostal z enim manj. Prej je namreč April imel enaintrideset dni in Marec jih je imel trideset.

FRAN ERJAVEC

Lastovica

Bodi nam pristrčno pozdravljena, ljubezniva ptica, ki nam vsako leto prineseš zaželeno pomlad in z njo prijetno zelenje in cvetje. Kakor nobena druga ptica si se ti prikupila človeku, tebe povsod radi imajo, povsod te željno pričakujejo in veselo pozdravljajo kot staro hišno prijateljico in z otožnim srcem te vidijo jeseni spet odhajati. Ti smeš, kjer koli hočeš, pripeti svoje gnezdo; iz revne lesene kočice kakor iz bogate gosposke palače ti kličejo: «Da si dobrodošla in srečo prinesla!».

Pri nas lastovico še posebno čislamo kot božjo ljubljenco. Legenda nam pripoveduje, da je letala okoli in s perutnico mahaje hladila trpečega Zveličarja in ga s petjem tolažila; zato pa sme med sv. mašo na oltarju sedeti. Narod ima vero, da z lastovico prihaja v hišo sreča in zdravje, da v tako hišo ne udari strela; od koder pa lastovica, pobegne, ondudaj se vseli ubožnost in nesreča. Zato bog varuj preganjati lastovico ali ji celo razdirati gnezdo.

Lastovica je drobna ptica, dolgih perutnic, kakor ustvarjena za letanje. Kljunček je kratek in ploščat, na koncu malo prikrivljen. Perutnice so dolge, vrezane kakor kosa, rep je škarjast. Šibke nožice niso ustvarjene za hojo, zato se tudi redkokdaj spusti na zemljo, kvečjemu takrat, kadar pobira blato za gnezdo.

Lastovica je izvrstna letalka, človek jo komaj more slediti z očmi. Hitro kakor misel švigne po mestnih ulicah, zaigra v desno, zaozkrene v levo; sedaj leti nizko ob tleh, sedaj se vznša visoko nad cerkev, sedaj se zopet spušča nad vodo. Kakor bi trenil, se zasukne in obrne ter se izgubi izpred naših oči, ali takoj spet prileti od druge strani. Lastovica si leteč lovi hrano po zraku, leteč pita iz gnezda izpeljane mladiče, leteč pije, leteč se koplje v vodi in potaplja.

Iz daljnega pota vrnivša si lastovica zmerom poišče svoje staro gnezdo, ga očisti, popravi in znova nastelje, ako se ga medtem ni vrabec polastil in vanj nanesel sla-

me. Ker se rokovnjač ne umakne zlepa, si mora zidati novo gnezdo, ravno tako tudi na novo sparjeni lanski mladiči. Lastovica na cesti ali ob potoku pobira blato s kljunom in ga odnese tja, kjer misli zidati gnezdo. S krempeljci se drži in z repom podpre, s kljunom pa polaga grudico na grudico in jih oslini, da se bolje sprimejo. Da je gnezdo trdnjše, vplete med blatne drobce tudi kako bilko, dlako ali pero. Ko ima gnezdo toliko podlage, da drži ptico, sede vanj, zavahne rep ob zidu in dela dalje. Lastovica zida samo zjutraj; morebiti zato, da se delo sproti suši ali pa ker nima več potrebe.

Zajahaj osla, osla išči

Nekoč je neki drvar zbral deset mestnih oslov in se z njimi odpravil po drva. Ko je osle pognal pred sebe, jih je preštel — bilo jih je deset. Nato je enega zajahal, druge pa je vzel pred sebe in jih gнал dalje. Potem jih je zopet preštel, da bi videl, ali so vsi. Štel je in štel, a naštel jih je samo devet, eden mu je manjkal (Ni mu prišlo na misel, da bi štel tudi tistega osla, ki ga je jezdil).

Ubogi mož se je prestrašen vprašal, kam mu je zginil osel, še preden je prišel na planino. Razjahal je, da bi ga poiskal. Ko je osla razjahal, jih je zopet preštel in bilo jih je natančno deset. Pomislil se je, ker se je osel našel, zopet enega zajahal, druge pa gнал pred seboj dalje. Ko je nekaj časa jezdil, si je rekel, da jih bo še enkrat preštel. Zopet je razjahal in jih preštel: bilo jih je točno deset.

Tako je storil še nekajkrat. Povzpел se je na enega osla, jih preštel in jih naštel devet. Kadar je razjahal in jih preštel, pa jih je naštel deset. Nikakor se ni domislil, da bi štel tudi tistega osla, katerega je jezdil. Navsezadnje se je vendarle domislil in si rekel: «Uf, osla zajahaj, osla išči!».

Miška pozimi

Miška ne more na skedenj, kjer je še dosti pšenice. Potem se odloči, brž smukne skozi luknjico in smukne v sneg. Na srečo je našla pravo pot. Tam je hiša, in na južni strani je manj snega.

Miška teče sem in teče tja. Ko zasliši sumljiv šum, se zarije v sneg. Nenadoma zavoha koruzno zrnje. Joj, to bo življenje! zacvili Miška in drobi po stezi naprej.

Nekje se oglasi muc Predač. Proč od tod! Izza vogala renči stric Hovhov. Miška, beži! Potlej jo v nosu še bolj razdraži. Hm, koruzna zrna so prav blizu.

Miška prigazi do svinjaka. Postoji, prisluhne. Stric Prašič se valja po svinjaku in kruli. Miška skoči v svinjak. Potoži, kako jo zebe, prosi, če se sme pogreti. Vmes hitro poškili v korito, kjer se blešče rumena koruzna zrna. Stric Prašič ugane, da je Miška bolj lačna kot premražena in zakruli: V koritu mi je ostalo od kosila. Najej se!

Miška smukne vesela v korito in pozoba nekaj zrn. Za na pot si vzame še tri zrna in jo oddrobi spet nazaj v svojo luknjo.